
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

שיטות מחקר במדעי הרוח - 30700

תאריך עדכון אחרון 02-07-2015

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: ביה"ס להגות ודתות

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 4

סמסטר: שנתי

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): משה סלוחובסקי

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: msl@huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום ב 13:00 - 14:00

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

היכרות עם שיטות המחשבה והפרשנות ועם המתודות המחקריות העיקריות במדעי הרוח, כפי שהתפתחו במהלך מאה השנים האחרונות. מדעי הרוח כתחומי מחקר אקדמיים התפתחו במהלך המאה ה-19, מאה שעמדה בסימן אמונה מוחלטת במדע פוזיטיביסטי וביכולת של המחקר להסביר תהליכים ולהציע פרשנויות נכונות וסופיות לרוב הסוגיות המדעיות המרכזיות, כולל במדעי הרוח. המאה ה-20 החלה עם ערעור מוחלט של כל הנחות היסוד של מדעי הרוח ושל העולם אותו הם אמורים לחקור. מרקס, ניטשה ופרייט ערערו על האמיתות הכלכליות והחברתיות, הפסיכולוגיות, המוסריות והפילוסופיות שעמדו בבסיס הקיום של החברות האירופיות ושל מדעי האדם הקלאסיים. הערעור נמשך עם ויטגנשטיין, גרמשי, היידגר, וגישות פוסט-מודרניות, כשבמקביל הצליחו קבוצות מודרות גם מעמדות כוח וגם מנגישות למרכזי הכוח האקדמיים לערער על ההגמוניה של גברים לבנים בכל תחומי החיים. טענות מחקריות פמיניסטיות ופוסט-קולוניאליות הצביעו על הטיות מודעות ושאינן מודעות בגישות מחקריות ובתאוריות פשרניות, ובערעור שלהן על הקיים העשירו עוד יותר את תחומי המחקר בדיסציפלינות השונות.

מטרות הקורס:

מטרת הסמינריון הינה לבחון כתבים של הוגים פורצי דרך במהלך הערעור הזה, ולהבין את הטענות המחקריות, המתודולוגיות והפילוסופיות שלהם. המטרה אינה להפגיש את התלמידים עם גופי הידע השונים בדיסציפלינות השונות המשתייכות למדעי הרוח, אלא להבין מה השתנה באופנים בהם נחקרים תחומים אלו ומה בעצם עושים חוקרים העוסקים במדעי הרוח השונים.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

להבין את התהליכים הביקורתיים החשובים ביותר במדעי הרוח במאה השניים האחרונות ולהבין גישות מחקר במדעים השונים

דרישות נוכחות (%) :

100

שיטת ההוראה בקורס: דיונים שבועיים בהנחיית התלמידים עצמם: במרכז העבודה הלימודית בסמינר עומדת חווית הקריאה הרבה והמעמיקה בכתבים פילוסופיים, תיאורטיים, ומתודולוגיים בדיסציפלינות השונות.

התלמידים חייבים:

לנהל ולהוביל דיון בכיתה

להגיש מטלות קריאה שבועיות

להפגין מעורבות פעילה בדיונים

ולהגיש עבודה קצרה (עד 12 עמודים) שדנה בגישה מחקרית או תאורטית שנוגעת לדיסציפלינה

שלהם או לשאלת המחקר שלהם.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:
מפגש ראשון: פוזיטיביזם מדעי של המאה התשע עשרה:

מפגש שני: (הגל) ומרקס

מפגש שלישי: פרויד

מפגש רביעי: וובר ודורקהיים

מפגש חמישי: בלשנות מודרנית

מפגש ששי: אסכולת האנאל בהיסטוריה
מפגש שביעי: אנטוניו גראמשי, אסכולת פרנקפורט
מפגש שמיני:
מוסיקה א-טונלית (שנברג)
מפגש תשיעי: *Reading Close and Criticism New*
שבוע 10: היסטוריה חברתית

11: חנה ארנדט וסרטר

12: פוקו המוקדם:

13: נועם חומסקי

14: נאראטולוגיה, אינטר-טקסטואלייות ו-*Formalism New*

מפגש 15: תיאוריה פמיניסטית

מפגש 16: פוסט-מודרניזם:

מפגש 17: *Deconstruction* ודרידה

מפגש 18: *Historicism New*

Steven Greenblatt

מפגש 19: שואה וטראומה בפילוסופיה צרפתית של המחצית השניה של המאה העשרים:

מפגש 20: תיאוריה פוסט-קולוניאלית:

מפגש 21: סרט: *Cinema to Guide Pervert The s'Zizek*

מפגש 22:

בורדייה:

Frederic Jameson

מפגש 23: מוסיקולוגיה, אתנומוסיקולוגיה?

מפגש 24:

Rawls

מפגש 25: פוקו המאוחר

מפגש 26: קוגניציה ומדעי המוח

מפגש 27: דת

חומר חובה לקריאה:

מפגש ראשון: פוזיטיביזם מדעי של המאה התשע עשרה:

Introduction to Ranke's The History of the Latin and Teutonic Nations (1824)

August Comte, Positivist philosophy

Hermann Gunkel?, מתוך *מבוא*

מפגש שני: (הגל) ומרקס

ק' מארקס ופ' אנגלס, "השלטון הבריטי בהודו", בתוך כתבים נבחרים, הוצאת הקיבוץ המאוחד,

מרחביה, 1955, כרך א', עמ' 238-243.

ק' מארקס ופ' אנגלס, "התוצאות הצפויות של השלטון הבריטי בהודו", בתוך כתבים נבחרים, שם, עמ'

244-259.

The British Rule in India, "from the New York Daily Tribune, June 25, 1853

The Future Results of British Rule in India, "from the New York Daily Tribune,

August 8, 1853

מארקס ואנגלס, המניפסט הקומוניסטי

Marx & Engels, Manifesto of the Communist Party

אלטוסר על מרקס

Louis Althusser, For Marx (1969; New York, Verso, 2005), 223-31.

מפגש שלישי: פרויד

פרויד ודורה (עורך: ברמן)

הטיפול הפסיכואנליטי

Lacan on Dora: from Feminine Sexuality: Jacques Lacan and the Ecole Freudienne,

ed. Juliet Mitchell (New York: Norton, 1985), 62-72

מפגש רביעי: ובר ודורקהיים

Max Weber, "Politics as Vocation"

אמיל דורקהיים, הכללים של המתודה הסוציולוגית

מפגש חמישי: בלשנות מודרנית

פרדינן דה סוסיר, קורס בבלשנות כללית (1915) הפרק על "מה זה סימן ומה זה מסומן?"

לודוויג ויטגנשטיין, "הרצאה על האתיקה" תכלת 41 (2010)

מפגש ששי: אסכולת האנאל בהיסטוריה

מ' בלוך, חברה פאודלית (ירושלים, תשמ"ח), עמ' 82-97, 292-302.

Marc Bloch, Feudal society (London, 1989).

Emmanuel Le Roy Ladurie, "History that Stands Still," in The Mind and Method of

the Historian

מפגש שביעי: אנטוניו גראמשי, על הגמוניה – מתוך מחברות הכלא

ותיאודור אדורנו ומקס הורקהיימר, "תעשיית התרבות" בתוך אדורנו והורקהיימר, אסכולת פרנקפורט

מפגש שמיני:

מוסיקה א-טונלית (שנברג) האזנה

מפגש תשיעי: *Reading Close and Criticism New*

חנה הרציג, עורכת, תורת הספרות והתרבות: אסכולות בנות זמננו: צעדים נוספים (אוניברסיטה

פתוחה), עמ' 97-129

W.K. Wimsatt and Monrow Beardsley, "The Intentional Fallacy"

שבוע 10: היסטוריה חברתית

Christopher Hill, "A Bourgeois Revolution?" in J.G.A. Pocock, ed., Three British

Revolutions: 1641, 1688, 1776

Cissie Fairchilds, "Female Sexual Attitudes and the Rise of Illegitimacy," Journal of

- Interdisciplinary History 7 (1978)
וולטר בנימין, יצירת האמנות בעידן השעתוק הטכני
11: חנה ארנדט על טוטליטריות
Sartre, "Existentialism is Humanism"
12: פוקו המוקדם:
What is an Author
"Lecture of 23 January 1974," in *Psychiatric power: Lectures at the Collège de France, 1973-1974*, ed. Jacques Lagrange (New York; Macmillan, 2006)
The Repressive Hypothesis
13: נועם חומסקי - מה קיים בעברית?
14: נאראטולוגיה, אינטר-טקסטואלייות ו-Formalism New (שלומית רמון-קנין?):
שלומית רמון קנין, הפואטיקה של הסיפורת בימינו
מאיר שטרנברג ומנחם פרי, "המלך במבט אירוני: על תחבולותיו של המחבר בסיפור בת שבע ועל שתי הפלגות"
דניאל בויארין, מדרש תנאים: אינטר טקסטואליות וקריאת מכילתא, ירושלים, תשע"א, עמ' 26-41
ו-169-184
מפגש 15: תיאוריה פמיניסטית
Luce Irigaray, *The Sex Which Is Not One*
or "The Speculum of the Other Woman," from *Speculum of the Other Woman*
or Hélène Cixous *The Newly Born Woman*
Gail Rubin, "Traffic in Women"
Gilbert and Guber, *The Mad Woman in the Attic*, chapter 1
Emily Martin, "The Egg and the Sperm: How Science Constructed a Romance based on Stereotypical Male-Female Roles," *Signs* 16 (1991), pp. 485-501.
מפגש 16: פוסט-מודרניזם:
Barthes, "Death of the Author"
הידן וייט, "הטקסט ההיסטורי כמוצר ספרותי," בתוך אליעזר וינריב (עורך), חשיבה היסטורית ב-קובץ מאמרים בפילוסופיה של היסטוריה (תל אביב, 1985), עמ' 322-305
Hayden White, "The Historical Text as a Literary Artifact", *Clio* 3, (1974), pp. 277-303.
Jean-François Lyotard, *The Postmodern Condition*
מפגש 17: Deconstruction ודרידה
Jacques Derrida, *Margins of Philosophy: La Différance, Ends of Man*
Or
Writing and Difference
J. Hilis Miller
Jonathan Culler, from *On Deconstruction*
Historicism New: 18 מפגש
Steven Greenblatt, "Learning to Curse" and "Marvelous Possessions"
מפגש 19: שואה וטראומה בפילוסופיה צרפתית של המחצית השנייה של המאה העשרים:
Emmanuel Levinas, *Totality and Infinity?*
Lyotard, *The Differend*
מפגש 20: תיאוריה פוסט-קולוניאלית:
Homi Bhabha, "Of Mimicry and Man: The Ambivalence of Colonial Discourse," in his *The Location of Culture* (London, 1994), pp. 121-131; also in *October* 28 (1984): 125-133

וכן מאמרו

"The Other Question: Stereotype, Discrimination, and the Discourse of Colonialism,"
in *The Location of Culture*, (London, 1994) pp. 94-120

ובעברית: הומי בבא, "שאלת האחר: הבדל, אפליה ושיח פוסט-קולוניאלי" תיאוריה וביקורת 5
(1994), עמ' 144-157.

Dipesh Chakrabanty "Postcoloniality and the Artifice of History" *Representations* 37
(1992): 1-26

מפגש 21: סרט: *Cinema to Guide Pervert The s'Zizek*
מפגש 22:

בורדייה: לראות מה קיים בעברית

Habitus

Distinction

Frederic Jameson, "Postmodernism, or the Cultural Logic of Late Capitalism," *New
Left Review* 146 (July-August 1984)

or his "Postmodernism and Consumer Society," in *The Anti-Aesthetic: Essays on
Postmodern Culture*, ed. Hal Foster.

מפגש 23: מוסיקולוגיה, אתנומוסיקולוגיה? (איתן ווילף?)

מפגש 24: (דניאל אטאס? דוד הד?)

(אטאס של מאמר? שלהם מבוא? של מקראה) Rawls

רולס, "צדק כהגינות" בתוך דורית בר-און, עורכת, פילוסופיה: מקראה בפילוסופיה בת זמננו,
399-419

Christine Korsgaard, *Sources of Normativity*

מפגש 25: פוקו המאוחר (סובייקט ויצירת סובייקט),

"The Ethics of the Care for the Self as a Practice of Freedom: An Interview,"

Philosophy and Social Criticism 12:2-3 (1987), or

The Use of Pleasure, Introduction and part 1, chs 1-4.

A lecture from *The Hermeneutics of the Subject: Lectures at the Collège de France
1981-1982*

מפגש 26: קוגניציה ומדעי המוח

מפגש 27:

Talal Asad, "The Construction of Religion as an Anthropological Category," in his
Genealogies of Religion: Discipline and Reasons of Power in Christianity and Islam

Saba Mahmood, "Feminist Theory, Embodiment, and the Docile Agent: Some

Reflections on the Egyptian Islamic Revival," *Cultural Anthropology* 6:2 (2001):
202-36

José Casanova, "Public Religions Revisited," in Hent de Vries, ed. *Religion: Beyond
the Concept* (New York: Fordham U.P., 2008), 101-119

חומר לקריאה נוספת:

none

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %

הרצאה 0 %
השתתפות 20 %
הגשת עבודה 60 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 20 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות: